

Welzijn op het werk voor leerlingen, studenten en cursisten die stage lopen

1. Wet- en regelgeving.

Een leerling secundair onderwijs, een student hoger onderwijs, een cursist hoger beroepsonderwijs of een cursist volwassenenonderwijs die stage loopt, wordt beschouwd als een "gelijkgestelde werknemer". Dit impliceert dat de federale arbeidswetgeving, waaronder de wet welzijn op het werk van 4 augustus 1996, op de stagiairs van toepassing is.

Op 21 september 2004 werd een koninklijk besluit uitgevaardigd waarin specifieke bepalingen inzake de bescherming van stagiairs zijn opgenomen. Dit besluit legt op dat het gezondheidstoezicht dient uitgevoerd door de arbeidsgeneesheer van de werkgever en dat de kost hiervan door die werkgever moet worden gedragen. Tijdens het voorbije schooljaar 2004-2005 werd manifest vastgesteld dat onder die omstandigheden heel wat potentiële werkgevers minder geneigd waren of zelfs afhaakten om als stagegever op te treden, met alle nadelige gevolgen vandien voor scholen.

Om de organisatie van stages niet langer in het gedrang te brengen, werd het voormeld koninklijk besluit op 30 september 2005 gewijzigd. Reeds vanaf 1 september 2005 treden deze wijzigingen in voege. Belangrijk daarbij is dat, na tussenkomst van de Vlaamse minister bevoegd voor onderwijs, de regeling kon worden bedongen dat de kosten voor het arbeidsgeneeskundig onderzoek ten laste vallen van de overheid in zover dit onderzoek door de preventiedienst van de school zelf wordt verricht. Noch voor scholen, noch voor ouders en leerlingen, mag het gezondheidstoezicht enigerlei kost teweegbrengen.

Onderhavige richtlijnen, geldig vanaf het schooljaar 2005-2006, gaan op deze materie dieper in.

2. Omschrijving van "stage".

Uit welzijnsoogpunt definieert het koninklijk besluit stage als een geheel van daadwerkelijke arbeidsprestaties bij een werkgever die worden geleverd :

- a) door een leerling, student of cursist in het kader van een leerprogramma georganiseerd door een instelling voor secundair, hoger of volwassenenonderwijs ;
- b) met als doel beroepservaring op te doen ;
- c) in gelijkaardige omstandigheden als de werknemers in dienst van de werkgever die als stagegever fungeert.

Vallen buiten het toepassingsgebied : kijk- of observatieactiviteiten, omdat ze geen vorm van arbeidsprestaties inhouden.

3. Verantwoordelijkheid.

Het nakomen van de welzijnsverplichtingen ligt in eerste instantie bij de stagegever; het is de stagegever en niet de school die de aanzet vormt om de welzijnsverplichtingen te vervullen. In die zin is het niet toegelaten dat een school op eigen initiatief leerlingen aan het

gezondheidstoezicht laat onderwerpen met het oog op stages die later tijdens het schooljaar zullen worden georganiseerd.

Toch worden ook de scholen zelf betrokken bij de bescherming van stagiairs. Enerzijds moeten zij een aantal administratieve zaken op zich nemen, anderzijds kunnen zij betrokken worden bij de uitoefening van het gezondheidstoezicht.

Dit laatste is het geval indien de stagegever voor de uitvoering van het gezondheidstoezicht op stagiairs beroep doet op de arbeidsgeneesheer van de dienst voor preventie en bescherming op het werk (afgekort: de preventiedienst) van de school, zijnde de preventiedienst waarop de school beroep doet voor haar eigen personeelsleden. Er mag worden verondersteld dat in de meeste gevallen stagegevers bereid zullen zijn deze piste te volgen, zodat het aantal stages waarbij het gezondheidstoezicht door de preventiedienst van de onderneming wordt uitgeoefend minimaal zal zijn.

Hoe dan ook zijn de scholen zelf in het bijzonder verantwoordelijk om er op toe te zien dat alle welzijnsverplichtingen inzake risicoanalyse en gezondheidstoezicht zijn vervuld vooraleer de stage effectief een aanvang neemt !

4. Risicoanalyse.

Voorafgaand aan de stage moet er voor de activiteiten die de stagiair zal uitoefenen een risicoanalyse beschikbaar zijn. Deze analyse moet toelaten alle mogelijke risico's voor de veiligheid en voor de fysieke en psychische gezondheid van de stagiair in kaart te brengen.

Elke werkgever die werknemers in dienst heeft, beschikt sowieso over een risicoanalyse per werkpost of activiteit. Deze risicoanalyse geldt automatisch ook voor de stagiair die aan deze werkpost of voor deze activiteit wordt ingeschakeld.

Indien de stagegever echter een eenmanszaak uitbaat, dan beschikt hij wegens ontstentenis van werknemers over geen risicoanalyses. In deze situatie zal de stagebegeleider van de school zelf de risicoanalyse opmaken na plaatsbezoek. Een voorbeelddocument kan onder andere bekomen worden bij vzw Prebes (<http://www.prebes.be/onderwijs.shtm>) en vzw Coprant (<http://www.coprant.be/infostages/index.htm>). Het ingevuld formulier is slechts rechtsgeldig indien ondertekend door de stagegever die er finaal verantwoordelijk voor is !

Uit de risicoanalyse moet de school in beginsel kunnen concluderen of er al dan niet risico's voor de stagiair aanwezig zijn. Via de risicoanalyse geeft de stagegever als het ware "input" over de eventuele risico's voor de stagiair. Indien er toch twijfel of vragen rijzen, dan kan de school contact opnemen met het departement Onderwijs en Vorming, afdeling Instellingen en leerlingen secundair en volwassenenonderwijs (zie 8. Info).

Alleszins kunnen zich de volgende mogelijkheden voordoen :

- a) er zijn geen risico's, zodat er geen gezondheidstoezicht nodig is ;
- b) er zijn wel risico's, zodat "passend" gezondheidstoezicht is vereist ; dit is het toezicht dat ook wordt uitgeoefend op gewone werknemers voor zover die analoge arbeidsprestaties verrichten ;

c) er zijn wel risico's, zodat "specifiek" gezondheidstoezicht is vereist ; dit is het toezicht indien de stagiair zich in tenminste één van de drie volgende gevallen bevindt :

- 1) jonger dan 18 jaar ;
- 2) stage tussen 20 u. 's avonds en 06 u. 's ochtends, zijnde "nachtarbeid" ;
- 3) prestaties die een verhoogd risico inhouden en waarvoor er normaliter een verbod tot tewerkstelling geldt, zoals het werken met bepaalde machines of producten (een afzonderlijke regelgeving geeft hiervan een limitatieve opsomming) ;

d) inentingën zijn nodig.

5. Gezondheidstoezicht.

Het gezondheidstoezicht omvat het arbeidsgeneeskundig onderzoek en eventueel de inentingën.

Na het gezondheidstoezicht wordt door de arbeidsgeneesheer een formulier voor de gezondheidsbeoordeling opgesteld volgens een geïjkt model. Een exemplaar of afschrift hiervan gaat respectievelijk naar de stagiair, naar de stagegever en naar de school.

Stelregel is dat het gezondheidstoezicht gebeurt voorafgaand aan de eerste keer dat stage wordt gelopen. Bij latere stages, al dan niet in hetzelfde school- of academiejaar, in dezelfde of een andere opleiding of bij dezelfde of een andere stagegever, zal een nieuwe risicoanalyse moeten uitwijzen of er zich al dan niet nieuwe risico's voordoen. Is dit niet het geval, dan moet er geen nieuw gezondheidstoezicht plaats vinden en blijft het oorspronkelijk formulier voor de gezondheidsbeoordeling van kracht.

Een bijzondere regeling geldt er voor volgende gevallen:

- a) stagiairs jonger dan 18 jaar waarvoor er in principe altijd een specifiek gezondheidstoezicht nodig is, doch waarvoor uit de risicoanalyse blijkt dat - behalve het risico inherent aan de leeftijd - de jongere aan geen enkel ander risico is blootgesteld; bij deze situatie volstaat een medisch schooltoezicht volgens de vigerende onderwijswetgeving;
- b) stagiairs, ongeacht de leeftijd, die uitsluitend aan het risico van beeldschermen worden blootgesteld; ook bij deze situatie volstaat een medisch schooltoezicht volgens de vigerende onderwijswetgeving.

Alle leerlingen die hun vorige secundaire studies in Vlaanderen hebben doorlopen, werden aan het medisch schooltoezicht onderworpen en beantwoorden aldus aan de gestelde bepaling.

6. Financiering.

De overheid staat in voor de basisfinanciering van het gezondheidstoezicht dat de stagegever toevertrouwt aan de preventiedienst waar de school beroep op doet ; de overheid financiert dus niet indien het gezondheidstoezicht door de preventiedienst van de stagegever wordt verricht.

Met het oog op desbetreffende financiering maakt de bevoegde federale overheid afspraken enerzijds met het netwerk van externe preventiediensten in België en anderzijds met het Fonds voor Beroepsziekten.

Vermits de financieringsmodaliteiten los staan van de onderwijscontext, gaat onderhavige omzendbrief hier niet verder op in. Wel wordt voor alle duidelijkheid nogmaals benadrukt dat gezondheidstoezicht nooit tot kosten voor onderwijsinrichters of onderwijsgebruikers kan of mag aanleiding geven.

7. Administratieve formaliteiten en controle.

7.1. Formaliteiten.

Formaliteiten die voor alle stages dienen vervuld :

* de risicoanalyse is een bijlage bij de leerlingenstageovereenkomst en wordt aldus in het individueel stagedossier van de leerling opgenomen ;

* in voorkomend geval : het formulier voor de gezondheidsbeoordeling, opgesteld voorafgaand aan de stage, dan wel het formulier voor de gezondheidsbeoordeling van een eerdere stage, waarnaar kan worden teruggegrepen, wordt in het individueel stagedossier van de leerling opgenomen ;

* in de leerlingenstageovereenkomst moet expliciet worden opgenomen dat er wel of geen gezondheidstoezicht nodig is en, in bevestigend geval, dat de stagegever dit toezicht toevertrouwt aan de preventiedienst van de school dan wel door zijn preventiedienst laat uitvoeren en derhalve zelf bekostigt ;

* in het algemeen stagedossier moet, per stagiair, worden aangeduid of er tijdens het betrokken schooljaar al dan niet een gezondheidstoezicht heeft plaats gevonden.

* de stagegever is er toe gehouden om vóór de aanvang van de stage én aan de school én aan de stagiair een zogenaamde werkpostfiche te bezorgen met informatie over de inhoud van de uit te voeren taken, de risico's op de stage en de te nemen voorzorgen, en eveneens over de werkkledij en de persoonlijke beschermingsmiddelen. Bij eenmanszaken zal de stagebegeleider van de school, in samenspraak met de zaakvoerder, voor de werkpostfiche zorgen. Een voorbeelddocument "werkpostfiche" kan onder andere bekomen worden bij vzw Prebes (<http://www.prebes.be/onderwijs.shtm>), vzw Coprant (<http://www.coprant.be/infostages/index.htm>) en vzw Preventie en Interim (<http://www.p-i.be/p/B3E49A80B99D2DA4C1256FA4004EE9F7>).

Bijkomende formaliteit indien er voor het gezondheidstoezicht beroep wordt gedaan op de preventiedienst van de school :

* de school moet de leerlingenstageovereenkomst (inclusief bijlagen) aan de preventiedienst voorleggen ;

* de school maakt maandelijks (!) een lijst op van stagiairs die voor gezondheidstoezicht naar haar preventiedienst worden verwezen. Eén exemplaar van deze lijst blijft in de school ter

inzage, een tweede exemplaar wordt maandelijks naar de preventiedienst gestuurd. Deze lijst bevat respectievelijk de naam, voornaam en geboortedatum van de stagiair, de studierichting van de stagiair, de naam van de stagegever (zaakvoerder, bedrijf of onderneming) + adres, het soort functie (normaliter af te leiden uit de studierichting van de stagiair).

7.2. Controle.

* Alle documenten die betrekking hebben op stages moeten in de school ter inzage liggen van onderwijsinspectie en -verificatie ; op deze wijze moet de lokale invulling van het onderwijsproces door middel van stages, onderwijskundig kunnen worden vastgesteld en beoordeeld. Alle documenten die betrekking hebben op het welzijnsbescherming van stagiairs moeten in de school ook ter inzage liggen van de federale inspectie toezicht welzijn op het werk.

* De lijst van stagiairs die voor gezondheidstoezicht naar de preventiedienst van de school worden verwezen, moet de overheid in staat stellen om na te gaan of geen onnodig gezondheidstoezicht (medische overconsumptie) werd uitgevoerd. Aangezien in deze situatie de overheid de kosten draagt, moeten de beschikbare kredieten zorgvuldig worden beheerd en aangewend. De scholen zullen er in dit verband nauwlettend over waken dat het gezondheidstoezicht wordt beperkt tot die gevallen die strikt noodzakelijk zijn.

* De opgave in het algemeen stagedossier of er - per stagiair - al dan niet een gezondheidstoezicht heeft plaats gevonden, moet de overheid de gelegenheid bieden om de stageproblematiek beleidsmatig beter te kunnen inventariseren. Gegevens over stages en over hoe vaak die stages aanleiding hebben gegeven tot gezondheidstoezicht, zullen op het einde van elk schooljaar door het Agodi elektronisch worden opgevraagd.
